Ministerie van Defensie

Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Ministerie van Defensie
Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Onze referentie

MINDEF20260068579

Bij beantwoording, datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum 19 november 2026
Betreft Nationaal Programma Defensie Industrie en Innovatie

Geachte voorzitter,

De huidige geopolitieke veranderingen in de wereld vragen om een nieuwe krijgsmacht. Zoals ook gesteld in de Defensienota 2026, moet de krijgsmacht van morgen meer zijn dan simpelweg een grotere versie dan die van vandaag. We moeten versterken en vernieuwen. Oorlogsvoering verandert fundamenteel. De invloed van technologie is enorm. Ruimtetechnologie, elektromagnetisch spectrum, kunstmatige intelligentie, cyber, drones en langeafstandswapens bepalen steeds vaker wie sneller ziet, beslist en handelt. Tegelijk leren we van Oekraïne dat oorlog óók draait om massa, productiecapaciteit, voorraden en het vermogen om langdurig vol te houden en continu aan te passen.[1] Daarbij vormen risicovolle strategische afhankelijkheden in waardeketens steeds vaker een veiligheidsrisico. Daarom investeert het kabinet in technologische ontwikkeling en een sterke Nederlandse defensie-industrie die de krijgsmacht slagkracht geeft en het voorzettingsvermogen vergroot. Hiervoor maakt Defensie 1,6 miljard euro beschikbaar.

Technologische voorsprong en industriële opschaling zijn de twee kernelementen van de Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie (D-SII) 2025-2029.[2] Het kabinet bouwt verder aan een technologische voorsprong op de NLD-gebieden waar Nederland een onderscheidende positie heeft en toonaangevend op wil zijn.[3] Daarbij is Europese samenwerking en schaal cruciaal. Dit wordt ondersteund door de boodschap uit de Economische Beleidsanalyse Defensie-industrie (EBA): een radicale omslag is nodig. We moeten anders denken én doen. De unieke omstandigheden in de defensiemarkt dwingen ons tot ingrijpen. Een actievere overheid is vereist, die zowel meer richt als stuurt aan vraag- en aanbodkant. De behoefte van de krijgsmacht is hierbij altijd het uitgangspunt.

Om uitvoering te geven aan deze onderzoeks-, innovatie- en opschalingsopgave starten de ministeries van Defensie, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Buitenlandse Zaken (BZ) met het Nationaal Programma Defensie Industrie en Innovatie 2026-2029 (NPDII), samen met het bedrijfsleven, kennisinstellingen[4] en (internationale) partners. Zodoende kan de samenleving ook bijdragen aan een veilig Nederland. Deze brede maatschappelijke opgave vraagt een concrete aanpak. We moeten aan de slag. Daarom brengen we de ambities uit de Defensienota 2026, de D-SII en de aanbevelingen uit de EBA samen in een uitvoeringsagenda – het NPDII. Hierin zetten we beleid om in doelstellingen, resultaten en

[1] Defensienota 2026 (Kamerstuk 36975-1).

[2] Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie 2025-2029 (Kamerstuk 31125-134).

[3] In bijlage 3 van het NPDII zijn de ambities voor de NLD gebieden uitgewerkt met resultaten die we de aankomende jaren willen behalen op deze gebieden. Hiermee is de toezegging om een routekaart te ontwikkelen voor ruimtetechnologie afgedaan (TZ202610-028).

[4] De toegepaste onderzoeksorganisaties, TO2 (TNO, NLR, MARIN, WUR) en de civiele kennisinstellingen zoals de mbo-instellingen, hogescholen, universiteiten, UMC's en de NWO- en KNAW-instituten.

maatregelen. Deze brief en het NPDII dienen daarmee als kabinetsreactie op de EBA en geven tevens invulling aan verschillende moties omtrent defensie-industrie en innovatie, waaronder de motie Van Lanschot herziening D-SII.[5]

Ambitie: Een sterke krijgsmacht dankzij een robuuste defensie-industrie en kennisinstellingen die samen met Europese partners leveren wat nodig is.

Het NPDII gaat de Nederlandse defensie-industrie versterken. Dat doen we om de gevechtskracht van de krijgsmacht te vergroten. We maken keuzes op welke gebieden we onze defensie-industrie opschalen. Daarmee dragen we ook bij aan onze strategische autonomie, de samenwerking in Europa en de Nederlandse economie.

Een sterke Nederlandse defensie- en veiligheidsgerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) is cruciaal voor het voortzettingsvermogen en innovatievermogen van de krijgsmacht. Dankzij haar innovatieve vermogen zijn de Nederlandse defensie-industrie en kennisinstellingen in een goede positie om sleutelposities in te nemen in mondiale waardeketens en zo bij te dragen aan het verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden van Nederland en Europa. Het programma monitort kwantitatieve indicatoren van de NLDTIB en stelt op een selectie daarvan kwantitatieve beleidsambities over de periode 2025-2030:

- Er wordt ingezet op een groei van de NLDTIB met circa 40%. De toegevoegde waarde in 2030 is dan ruim 7 miljard euro en de omzet bedraagt circa 15 miljard euro.
- Voor de binnenlandse markt van de defensie-industrie wordt ingezet op een groei van 50% over de periode 2025-2030 naar een omzet van ruim 10 miljard euro.
- De omzet van de NLDTIB uit de exportmarkt is in 2030 met een kwart gegroeid ten opzichte van 2025, waardoor er rond de 1 miljard euro méér wordt uitgevoerd.

Het kabinet onderstreept daarbij dat de opschaling van de NLDTIB hand in hand gaat met het versterken van de Europese defensie-industrie. Hierbij wordt zo effectief mogelijk gebruik gemaakt van EU-initiatieven gericht op het versterken van de Europese defensie-industrie. Europese samenwerking is noodzakelijk om te komen tot schaalvergroting, innovatie, efficiëntere productie, onderzoek en ontwikkeling.

Aanpak: Opbouw defensie-ecosystemen in Nederland en Europa door strategische keuzes

Om deze doelstellingen te bereiken, is het noodzakelijk dat er keuzes gemaakt worden. Keuzes in welke ecosystemen gecreëerd worden en waarop er wordt opgeschaald, van onderzoek en innovatie naar producten en in productiecapaciteit. Daarom definieert het NPDII de cruciale **focusgebieden** die op Nederlandse en Europese bodem ontwikkeld, geproduceerd en in stand gehouden moeten worden om de inzetbaarheid en het voortzettingsvermogen van onze krijgsmacht te waarborgen. We kiezen voor vier focusgebieden: **geïntegreerde lucht- en raketverdediging, datagedreven commandovoering en digitale weerbaarheid, onbemenste en autonome systemen, en voortzettingsvermogen en instandhouding**. Daarbij kijken we naar waar Nederlandse inzet het meest kan bijdragen aan ons militair vermogen en de strategische wederkerigheid binnen Europese en internationale waardeketens, voortbouwend op onze nationale sterktes: de NLD gebieden en de defensiebasisgebieden.[6] Hiermee bouwen we robuuste ecosystemen door behoeftes van de krijgsmacht te koppelen aan de sterktes van de industrie en

[5] Met het NPDII geven we invulling aan de volgende moties: motie Van Lanschot herziening D-SII (Kamerstuk 36800-X-48); motie Dassen productie Oekraïens defensiematerieel (Kamerstuk 21501-20, nr. 2300); motie De Groot meerjarige productiepartnerschappen (Kamerstuk 37 020-X, nr. 29); motie Van Dijk inzicht in langjarige materieelbehoefte (Kamerstuk 37 020-X, nr. 34); motie Jagtenberg implementatie defensie-innovaties (Kamerstuk 37 020-X, nr. 36); motie Bolhuis/Van Lanschot langjarige contracten kritieke capaciteiten (Kamerstuk 37 020-X, nr. 39); motie Maes/Bamenga barrières defensie-export wegnemen (Kamerstuk 37 020-XVII, nr. 14); motie Prickaertz/Maeijer versterken Nederlandse industrie (Kamerstuk 36800-XIII-28).

[6] Deze gebieden volgen uit de D-SII. De NLD gebieden zijn sensoren, quantum, slimme materialen, intelligente systemen, ruimtetechnologie en maritieme technologie.

kennisinstellingen. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van slimme materialen kan Defensie haar voortzettingsvermogen verbeteren en door te investeren in slimmere sensoren kan Defensie sneller en veiliger datagedreven commandovoeren. Deze keuzes en de verdere uitwerking hiervan zijn onderdeel van het hoofdprogramma van het NPDII, **Ecosystemen en Opschaling.** Dit hoofdprogramma is daarmee fundamenteel voor de opbouw van de NLDTIB. Door middel van (*challenge* gedreven) orders gaat Defensie de markt uitdagen om met innovatieve oplossingen te komen voor de operationele behoefte van de krijgsmacht, in navolging van de in 2025 gestarte *counter-drone challenge*. Om de opschaling te realiseren is er echter meer nodig. Dat wordt uitgewerkt in de vijf deelprogramma's.

In het eerste deelprogramma investeren we in **Internationale Samenwerking** op de focusgebieden. Voor een toekomstbestendige krijgsmacht is samenwerking met internationale (gelijkgezinde) partners onontbeerlijk. We versterken onze positie in Europa en de NAVO, bouwen strategische partnerschappen uit en creëren nieuwe samenwerkings- en exportkansen voor de Nederlandse defensie-industrie en kennisinstellingen. Alleen door de export te vergroten kan de industrie opschalen. Dit gaan wij doen door het actief bijdragen aan het vormen van kopgroepen voor gezamenlijke capaciteitsontwikkeling en het versterken van samenwerkingsverbanden met gelijkgezinde partners, zoals België, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en de Nordics.

Daarnaast vergen innovatie en groei kapitaal. We verbeteren de toegang tot financiering en beschermen publieke belangen middels additionele afspraken met bedrijven in het tweede deelprogramma: **Financiering en Deelnemingen**. Zo lanceert Defensie met Invest-NL een investeringsfonds van 200 miljoen euro met als doel de toegang tot risicodragend kapitaal voor innovatieve dual-use ondernemingen in het defensie- en veiligheidsdomein in de latere groeifase te verbeteren.

Bovendien investeren we in randvoorwaarden door de toegang tot faciliteiten en Defensie te verbeteren in het derde deelprogramma **Hefbomen voor Versnelling**. Zo worden experimenten gestart met een loket om de informatievoorziening en toegang voor bedrijven en kennisinstellingen die met Defensie willen samenwerken te verbeteren.

In het vierde deelprogramma **Weerbare Toeleveringsketens** maken we de toeleveringsketen weerbaarder door het mitigeren van risicovolle strategische afhankelijkheden, het verhogen van de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen en gerelateerde materialen en het beschermen van kritieke kennis en technologieën.

Om voorop te blijven lopen in het gevecht investeren we tevens in onze kennisbasis om de juiste keuzes te maken. We werken aan de doorbraken van morgen, zodat we onze technologische voorsprong vergroten en sneller in kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. Dat doen we in het vijfde deelprogramma **Disruptieve Militaire Innovatie en Kennis**. In dit deelprogramma werkt Defensie aan de oprichting van een Defensie innovatie- en opschalingsautoriteit met lancering in 2026: het **Nationaal Instituut voor Defensie Technologie (NIDT)**.[7] Om een vliegende start te maken wordt er per november 2026 gewerkt vanuit een tijdelijke organisatie. Op deze manier kunnen we parallel aan de totstandkoming van de permanente organisatie in 2028 al ervaring opdoen met de beoogde werkwijze van het NIDT. Het NIDT zal een belangrijke rol in nemen in het versnellen van innovatie- en opschalingstrajecten. In november bent u nader geïnformeerd over het NIDT en de tijdelijke organisatie.

Het NIDT heeft voldoende financiële omvang nodig om de gewenste impact te kunnen realiseren. Daarom wordt tussen 2027 en 2030 een budget van oplopend tot 350 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld, verdeeld over innovatie- en opschalingstrajecten (spoor 1) en disruptieve innovatietrajecten (spoor 2). Voor spoor 1 zullen na 2030 de kosten voor ontwikkeling en onderzoek van verschillende grootmaterieelprojecten uit het defensiematerieelbegrotingsfonds worden ondergebracht. Spoor 2 is vanaf 2030 structureel gefinancierd voor 150 miljoen euro per jaar. De investeringen in het NIDT dragen bij aan de ambitie in het coalitieakkoord om 10% van het Defensie investeringsbudget aan innovatie te besteden. In 2028-2029 wordt de werking van het NIDT geëvalueerd op doeltreffendheid en doelmatigheid. Hierin zal voor de beide sporen worden bezien of op deze wijze het gewenste effect wordt bereikt.

[7] Kamerstuk 33009-178; Kamerstuk 36975-1.

Het NPDII sluit waar mogelijk aan op het bredere onderzoeks-, innovatie- en industriebeleid van de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het hangt samen met de Nationale Grondstoffenstrategie en het Industriebeleid met Focus, waarin defensiegerelateerde toepassingen één van de zes groeimarkten is.[8] Met het NPDII wordt ook aansluiting gezocht bij de andere focusgebieden, zoals halfgeleiders en kunstmatige intelligentie. Dit past bij de ambitie uit het coalitieakkoord om, mede naar aanleiding van het rapport Wennink, 1,5% structurele economische groei te realiseren.[9] Binnen de Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat (TTWV) wordt bezien welke maatregelen uit het NPDII worden versneld. Bij de TTWV wordt ook de waarde van fundamenteel onderzoek als start van de innovatieketen meegenomen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vraagt bij de uitwerking van de sectorplannen aan de universiteiten om bij te dragen aan fundamenteel onderzoek in de domeinen die dit kabinet ziet als cruciaal voor onze toekomstige welvaart, waaronder veiligheid en weerbaarheid. Zo kunnen defensie-investeringen, naast onze veiligheid en weerbaarheid, ook bijdragen aan innovatie en de groei van Nederlandse bedrijven. Een sterkere economie helpt op haar beurt om de hogere defensie-uitgaven op lange termijn te kunnen dragen. Eveneens wordt voor de maritieme sector nadrukkelijk gekeken naar de wisselwerking met de maatregelen uit de interdepartementale sectoragenda maritieme maakindustrie.[10]

Kabinetsreactie Economische Beleidsanalyse (EBA) Defensie-industrie

In 2026 is de Economische Beleidsanalyse Defensie-industrie uitgevoerd in opdracht van het kabinet. Daarin is onderzocht hoe publieke middelen kunnen bijdragen aan militaire gereedheid, industriële opschaling en economische meerwaarde. De EBA laat zien dat hogere defensie-uitgaven niet vanzelf leiden tot meer militaire slagkracht. Daarvoor moet de industriële capaciteit tijdig meegroeien. Anders dreigen hogere uitgaven vooral te leiden tot hogere prijzen, langere levertijden en een grotere afhankelijkheid van derde landen. Daarnaast is nauwe afstemming noodzakelijk met initiatieven binnen de Europese Unie, met Europese partners en derde landen. Tenslotte is het belangrijk dat politieke coördinatie en besluitvorming recht doen aan de urgentie die wordt gevoeld. Het kabinet onderschrijft de boodschap uit de EBA: we moeten anders denken en anders doen. De defensiemarkt functioneert niet als een normale markt. Ingrijpen is nodig om onze veiligheidsbelangen te borgen.

De bescherming van onze veiligheid staat voorop. Veiligheid is ook een noodzakelijke voorwaarde voor een goed functionerende economie en samenleving. De EBA laat zien dat economische meerwaarde niet vanzelfsprekend is: uitbreiding van de defensie-industrie doet een beroep op schaarse middelen zoals personeel, kapitaal en ruimte. Door Europese schaal en specialisatie te benutten en te investeren in onderzoek en innovatie kunnen we de economische meerwaarde vergroten. Een doeltreffende en doelmatige inzet van publieke middelen draagt bovendien bij aan het maatschappelijk draagvlak voor de verhoogde defensie-uitgaven.

De EBA stelt dat de overheid actiever moet sturen, de defensie-industrie Europeser moet inrichten, meer moet inzetten op innovatie en ervoor moet zorgen dat de randvoorwaarden op orde zijn. Het kabinet onderschrijft deze beleidsrichtingen en neemt veel maatregelen over. Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste maatregelen uit de EBA en waar deze worden opgepakt in het NPDII.

De overheid gaat **actiever** ingrijpen in de markt door zowel op de vraag- als aanbodkant gericht te sturen. De EBA benadrukt dat het inkoopbeleid een krachtig instrument is om industriële investeringen richting en zekerheid te geven.

---

[8] Kamerbrief 'Kabinetsinzet Nationale Grondstoffenstrategie', 1 september 2026, Kamerstuk 32852-426 en Kamerbrief 'Industriebeleid met focus', 17 oktober 2025, Kamerstukken II 2025/26, 29 826, nr. 277.

[9] Rapport Wennink, De route naar toekomstige welvaart, 12 december 2025, bijlage bij Kamerstukken II 2025/26, 32 637, nr. 739.

[10] No guts, no Hollands glorie – sectoragenda maritieme maakindustrie (Kamerstuk 31 409, nr. 423)

- Defensie geeft meer zekerheid aan de markt door specifieke capaciteiten gericht in Europa te ontwikkelen en aan te schaffen, binnen de geldende wettelijke kaders.
- Herkomst en ketentransparantie worden structureel en zwaarder meegewogen in de processen om tot aanschaf van materieel te komen.
- Defensie gaat vaker op effect inkopen om competitie en innovatie te bevorderen.
- Economische Zaken en Klimaat gaat het Industrieel Participatiebeleid scherper richten op de capaciteiten die in Nederland vanwege nationale veiligheid én voortzettingsvermogen nodig worden geacht.
- Via een ecosysteembenadering zal het kabinet onder andere vroegtijdig kennisinstellingen en industrie betrekken voor langdurige samenwerking en afnamegaranties.
- Het kabinet zal vaker strategische partnerschappen aangaan met industrie om publieke belangen te borgen.

Voor effectief industriebeleid voor de defensie-industrie maken we gerichte keuzes waar industriële versterking plaats dient te vinden; we kunnen niet alles doen. Het kabinet neemt de subdoelen uit de EBA mee in zijn overweging om te bepalen welke industriële capaciteit moet worden behouden, versterkt of opgebouwd om bij te dragen aan het militair vermogen ten behoeve van de collectieve veiligheid:

1. Meer strategische autonomie op Europees niveau door het mitigeren van risicovolle strategische afhankelijkheden;
2. Versterken of verwerven van strategische posities in Nederland om zo wederzijdse strategische afhankelijkheid op te bouwen;
3. Het opbouwen van nationale industriële capaciteit die essentieel is voor het militair voortzettingsvermogen, zoals instandhouding.

We bepalen waar industriële versterking de meeste waarde toevoegt voor de krijgsmacht. De uitkomst van deze afweging bepaalt welke kennis, technologie, productie-, onderhouds- en voorraadcapaciteit in Nederland wordt versterkt, waar Europese of internationale (wederkerige) samenwerking het meest aangewezen is en waar inkoop bij, of samenwerking met, derde landen noodzakelijk blijft. Daarbij komen de behoefte van de krijgsmacht (*pull*) en de sterktes uit de Nederlandse defensie-industrie en kennisinstellingen (*push*) samen en wegen we strategische belangen, militaire urgentie, kosten en economische baten in samenhang.

De reeds aangekondigde focusgebieden vormen hierin een eerste selectie, die aansluit bij de EBA-subdoelen. Bij de verdere concretisering en prioritering binnen deze *capabilities*, en bij het bezien welke aanvullende capaciteiten in aanmerking komen voor gerichte industriële versterking, benutten we de subdoelen en daartoe geleverde handvatten uit de EBA.

Deze maatregelen worden opgepakt in het hoofdprogramma Ecosystemen en Opschaling en het deelprogramma Financiering en Deelnemingen.

Nederland zal – samen met andere landen – sterker inzetten op het realiseren van **Europese schaal**, waarbij wij tegelijkertijd strategische posities benutten en uitbouwen. Volgens de EBA beperkt de versnippering van de Europese defensiemarkt de mogelijkheden voor specialisatie, innovatie en efficiënte productie.

- We gaan meer gezamenlijk aanschaffen en daarvoor bestaande initiatieven beter benutten.
- Nederland zet in op samenwerking in kopgroepen van gelijkgezinde landen om snelheid te maken, waarbij internationaal afspraken worden gemaakt over onder andere het definiëren van gezamenlijke eisen voor *capability*-ontwikkeling en wederkerige afname.
- Om de internationale positie van de NLDTIB te versterken, houden we rekening met betrokkenheid van de Nederlandse industrie en kennisinstellingen bij gezamenlijke aanschaf in Europa.
- Het kabinet stimuleert export middels handelsbevordering en het verruimen van exportkredietverzekeringen voor een duurzame *business case* van de NLDTIB.

Deze acties worden opgepakt in het deelprogramma Internationale Samenwerking.

Om een toekomstbestendige krijgsmacht te creëren en de economische meerwaarde te vergroten is onderzoek en **innovatie** cruciaal. Nederland en Europa investeren hier tot nog toe relatief minder in dan bijvoorbeeld de Verenigde Staten. De EBA wijst bovendien op de gebrekkige aansluiting tussen innovatie, verwerving en opschaling: succesvolle innovaties leiden nog onvoldoende tot daadwerkelijke toepassing en productie.

- Defensie richt een innovatie- en opschalingsautoriteit op om innovatie te versnellen.
- Waar mogelijk zullen succesvolle projecten doorontwikkelen naar militair inzetbare en op schaal produceerbare systemen en technologie.
- Kennisinstellingen en (innovatieve) bedrijven hebben voldoende toegang nodig tot Defensie, daartoe wordt een loket ingericht.
- Het kabinet zet in op het verbeteren van toegang tot onderzoeksinfrastructuur, test- en productiefaciliteiten.

Deze acties worden opgepakt in de deelprogramma's Disruptieve Militaire Innovatie en Kennis en Hefbomen voor Versnelling.

Ten slotte is het van belang dat de **randvoorwaarden op orde** zijn.

- Defensie blijft inzetten op het standaardiseren van materieeleisen: wat goed genoeg is voor onze NAVO-bondgenoten, is goed genoeg voor ons.
- Om het voor veelbelovende jonge defensiebedrijven makkelijker te maken om aan risicodragend kapitaal te komen om te kunnen groeien, richt Defensie samen met Invest-NL een defensie investeringsfonds op.
- Het kabinet vergroot de transparantie van ketens en verhoogt de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen, materialen en (sub)componenten.
- Het kabinet ziet het belang van het beperken van regelgeving en het versnellen van vergunningen. Daarvoor is een inventarisatie nodig welke regelgeving en vergunningprocedures de opschaling belemmeren. We zullen op lokaal niveau experimenteren, voordat we daadwerkelijk wet- en regelgeving veranderen.
- Voor het verwezenlijken van de ambities voor het vergroten van de defensie-industrie is ook geschoold personeel nodig. In navolging van de EBA sluiten we daarom aan op de bestaande Rijksbrede initiatieven, waaronder de Rijksbrede Talentstrategie en de inzet vanuit de Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat (TTWV), in plaats van het in de EBA voorgestelde Defensie Talentprogramma integraal over te nemen.[11] Waar deze maatregelen onvoldoende voorzien in de defensiespecifieke behoefte, wordt bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Deze acties worden opgepakt in de deelprogramma's Hefbomen voor Versnelling, Financiering en Deelnemingen en Weerbare Toeleveringsketens.

Ten slotte constateert de EBA dat beleidsprioriteiten nog niet altijd voldoende doorwerken in de uitvoering. De opgave is daarom niet alleen nieuwe maatregelen te ontwikkelen, maar ook bestaande instrumenten gerichter te benutten en gemaakte keuzes consequent uit te voeren. Binnen het NPDII vertalen we de strategische prioriteiten naar concrete maatregelen, verantwoordelijkheden en een uitvoerbare fasering. Daarbij wegen we urgentie, verwachte bijdrage en beschikbare uitvoeringscapaciteit.

Voortgang sinds D-SII

Er zijn sinds de Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie (2025-2029) al veel stappen gezet. In 2025 is het kabinet voortvarend aan de slag gegaan met de D-SII.[12] Dit heeft geleid tot concrete resultaten in 2025 en 2026, bijvoorbeeld op het gebied van het ecosysteem voor drones, de productie van satellieten in

[11] Talentstrategie (Kamerstuknummer 36630-4)

Nederland en het versterken van het financieringsklimaat voor bedrijven in het veiligheidsdomein. Bovendien is het Defensie gelukt om sneller in te kopen en is er in 2025 ruim 6,5 miljard euro besteed aan de Nederlandse defensie-industrie, ten opzichte van 4 miljard euro in 2024. Het extra geld voor Defensie zetten we dus direct in voor een sterkere krijgsmacht met meer slagkracht om het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied te verdedigen.

Resultaten opschaling industrie

- **Industriële participatie**: Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft bij aankopen van Defensie afspraken gemaakt met de leveranciers via het Industrieel Participatiebeleid, waarmee in 2025 een waarde van ruim 700 miljoen euro (inclusief zogenoemde *multiplier*) in de Nederlandse defensie-industrie is geïnvesteerd. Zo zorgt het kabinet voor het positioneren van deze (midden- en klein-) bedrijven om een rol in de productie, assemblage, onderhoud- of toeleveranciersketen in te nemen. Bij de aanschaf van de Embraer C390 (het militair transportvliegtuig) is onder andere de Fokker Services Group gepositioneerd om de modificatie van de vliegtuigen in Nederland uit te voeren. Met Industriële Participatie werd het fundament gelegd van het PAMI-1 consortium, waarmee het kabinet satellietbouw naar Nederland haalt. Ook maakte zij de ontwikkeling en levering van een energie vliegwielsysteem van QuinteQ mogelijk en de levering ervan aan Oekraïne, waar het systeem in de haven van Odessa weerbaarheid brengt tegen disruptie van de elektriciteitsvoorziening. Bij de aanschaf van grotere wapensystemen, zoals het infanteriegevechtsvoertuig CV90 en de Leopard-2A8 gevechtstank, worden Nederlandse bedrijven opgeschaald.
- **Gezamenlijke aanschaf**: Defensie heeft in 2025 een *Government to Government office* ingericht om de ambitie om meer gezamenlijk aan te schaffen te realiseren. Een succesvol voorbeeld van vraagbundeling is de verwerving van de Multi Missie Radar van Thales Nederland. Door aan te sluiten bij het Nederlandse contract konden ook Noorwegen, Denemarken en Litouwen deze radar aanschaffen.
- **NLD gebieden**: De inzet van technologische kennis, onderzoek en innovatie voor Defensie richt zich op de tien basisgebieden uit de D-SII. De afgelopen jaren zijn we echter meer gaan focussen om onze strategische autonomie te vergroten en opschaling te realiseren. We focussen op de gebieden waar Nederland echt het verschil kan maken vanwege een uitzonderlijke kennispositie en expertise. Deze zijn in de D-SII gedefinieerd als de NLD gebieden – quantum, slimme materialen, ruimtetechnologie, intelligente systemen, sensoren en maritieme technologie. Deze verbinding en versnelling in de gehele keten van kennisopbouw tot opschaling zetten we door in het NPDII. Daarom zijn de ambitieplaten van de NLD gebieden verder uitgewerkt en toegevoegd aan het NPDII, die beschrijven welke ambities en effecten Defensie wil bereiken als uitwerking van de Defensienota 2026. Het aanbrengen van deze focus stelt Defensie in staat om sneller en gerichter innovatie aan te jagen in samenwerking met industrie en kennispartners. Inmiddels plukt Defensie de eerste vruchten van deze aanpak, bijvoorbeeld via de *call* van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) op slimme materialen.

Resultaten randvoorwaarden voor opschaling

[12] Kamerbrief Update versnelling opbouw industrie, innovatie en kennis voor defensie (Kamerstuknummer 36800-X-11) en Kamerbrief Update Actieplan Productiezekerheid Onbemenste systemen (APOS) (Kamerstuknummer 27830-511).

- **Wet weerbare defensie-industrie:** In voorbereiding op een Hoofdtaak 1 scenario biedt industriebeleid niet altijd voldoende garanties. Daarom wordt er gewerkt aan het wetsvoorstel Weerbare defensie-industrie. Deze nieuwe wet draagt bij aan het erkennen en versterken van de rol van bedrijven als cruciale partner om Nederland veilig en weerbaarder te maken. Zo worden bedrijven hiermee beter beschermd tegen invloeden van buitenaf via een veiligheidsscreening en worden bedrijven beter internationaal gepositioneerd via geschiktheidsverklaringen. Bedrijven kunnen daarnaast in een enkel en uitzonderlijk geval worden aangewezen voor een specifieke opschalings- of bevoorradingsactiviteit om de inzet van de krijgsmacht te ondersteunen. Dit kan alleen ingezet worden in uitzonderlijke situaties waarin de nationale veiligheid op het spel staat. Het wetsvoorstel ligt momenteel voor advies bij de Raad van State.
- **Leveringszekerheid kritieke grondstoffen en gerelateerde materialen:** Het kabinet zet verder in op leveringszekerheid voor de defensie-industrie binnen de Nationale Grondstoffenstrategie. Binnen het NPDII wordt deze inzet voor de defensie-industrie verder uitgewerkt. Daarbij wordt op korte termijn ingezet op de lopende trajecten voor de toeleveringsketens van militaire schepen en drones.[13]
- **Actieagenda Chemie en Materialen:** De Nederlandse chemie- en materialensector heeft een belangrijke positie in de toeleveringsketen van de krijgsmacht.[14] De actieagenda maakt kansen en risico's in de waardeketen van defensietoepassingen uit de Nederlandse chemie- en materialensector inzichtelijk en heeft als doel de strategische relevantie van de sector voor Defensie te vergroten. De aanpak markeert het strategisch belang van de basischemie via versterking van het beleid gericht op een gelijk internationaal speelveld. Daarnaast zijn gerichte vervolgacties gestart voor sectoren met strategische *assets*, met focus op waardeketens waarin de defensie-industrie en industriële clusters elkaar versterken. Ook is een gezamenlijke innovatiecall van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Defensie van 3,8 miljoen euro uitgezet via ChemistryNL gericht op technisch keramiek, coatings en *additive manufacturing*.
- **Actieplan Nederlandse supervezelindustrie:** Supervezels hebben kritieke defensietoepassingen en zijn van cruciaal belang voor het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht, maar deze industrie staat onder druk. Daarom heeft Defensie een plan ontwikkeld voor het behoud van deze industrie en heeft daartoe een aantal maatregelen genomen. Defensie heeft, in goede afstemming met de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Buitenlandse Zaken, Europese herkomsteisen voor supervezels geformuleerd die worden ingezet bij aanbestedingen (of bij lopende contracten) voor militaire producten waar supervezels in verwerkt zijn. Het uitgangspunt is gebruik te maken van Nederlandse of Europese leveranciers, tenzij hiervoor juridische belemmeringen zijn of er operationele redenen zijn om hiervan af te zien, waaronder onterechte prijsopdrijving door bedrijven die hier misbruik van maken.[15]
- **Innovatiegericht inkopen via *challenges***: om vroegtijdige capaciteitsontwikkeling met de industrie mogelijk te maken, werken we steeds vaker met *challenges* waarin Defensie optreedt als *launching customer*. Zo is er in 2025 een *counter-drone challenge* gestart om de industrie, *start-ups* en kennisinstellingen uit te dagen met innovatieve oplossingen te komen voor de operationele behoefte van de krijgsmacht. Deze werkwijze, waarbij Defensie op basis van operationeel effect de

[13] Kamerbrief Kabinetsinzet Nationale Grondstoffenstrategie (Kamerstuk 32852-426) en Kamerbrief Update Actieplan Productiezekerheid Onbemenste systemen (APOS) (Kamerstuknummer 27830-511).

[14] Kamerbrief Actieagenda 'Chemie en Materialen voor Defensie' (Kamerstuk 27830, nr. 490).

[15] Uw Kamer is hierover op 21 september 2026 geïnformeerd door middel van de brief Defensie actieplan Nederlandse supervezelindustrie (Kamerstuk 2026Z19445).

markt benadert, wordt steeds vaker gehanteerd. Ook op het gebied van quantum, slimme materialen en rantsoenen.

- **Versterken kennisketen:** Het kennislandschap is aan het veranderen vanwege de toegenomen kennisbehoefte van Defensie en ontwikkelingen van technologiegebruik in oorlogsvoering. Defensie versterkt daarom haar samenwerking met TO2-instellingen (TNO, NLR en MARIN) om haar groei en strategische plannen te helpen realiseren. Ook breidt Defensie bewust haar samenwerking met civiele kennisinstellingen uit – er zijn meerdere *calls* met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) uitgezet, waarmee onder andere het eerste quantum programma is gelanceerd. Ook is de pilot samenwerking met hogescholen via het regieorgaan praktijkgericht onderzoek van NWO succesvol verlopen. Via deze samenwerking wordt decentraal en regionaal met hogescholen aan de operationele uitdagingen van Defensie gewerkt. Om de rechtstreekse samenwerking met universiteiten te vergemakkelijken is er recentelijk een intentieverklaring met de Universiteiten van Nederland getekend. Ten slotte is voor de Faculteit Militaire Wetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie de mogelijkheid om onderzoeksactiviteiten uit te voeren, versterkt.

<u>Resultaten versterking samenwerking</u>

- **Regionale innovatiesamenwerking**: Defensie heeft Defensie Industrie Teams opgericht. Dit zijn regionale teams bestaande uit Defensie, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, de provincies, regionale ontwikkelmaatschappijen en het bedrijfsleven. Deze regionale teams hebben een belangrijke functie om kansen vanuit kennisinstellingen en industrie te koppelen aan behoeftes van Defensie (o.a. op basis van de NLD gebieden).
- **National Armaments Director**: Defensie heeft de bestaande rol van de *National Armaments Director* (NAD) uitgebreid door een afzonderlijke NAD aan te stelen met als primaire missie om de opschaling van de NLDTIB te stimuleren en internationale industrie- en materieelsamenwerking te bevorderen. Het uitgangspunt is de behoefte van de krijgsmacht. Hiermee is er extra capaciteit gecreëerd om het contact met de industrie en internationale partners te versterken.
- **Industriesamenwerking Oekraïne**: Na bijna vijf jaar oorlog heeft Oekraïne een zeer innovatieve, weerbare en schaalbare defensie-industrie opgebouwd. Door de industriesamenwerking met Oekraïne te versterken en innovaties uit te wisselen leren we van Oekraïne en kunnen we de steun aan Oekraïne duurzaam voortzetten. Daarom werkt Defensie aan coproductie met Oekraïne in het kader van het initiatief *Build With Ukraine.* Begin 2026 is het eerste project van start gegaan, waarbij Oekraïense drone systemen geproduceerd gaan worden in Nederland.
- **DefPort**: In 2025 en 2026 is DefPort doorontwikkeld naar een breed gedragen samenwerkingsplatform met een uitvoeringsagenda. Via verschillende actietafels, zoals internationalisering, worden concrete oplossingen en actielijnen aangedragen. Onder DefPort is een klein bureau ingericht dat de implementatie van de actielijnen kan ondersteunen. DefPort draagt daarmee bij aan de versnelling van innovatie- en industrieopschaling door het effectief bundelen van de publiek-private krachten.

<u>Resultaten actieplan financiering defensie-industrie</u>

- **Financiering:** de financiering van de defensie-industrie is de afgelopen periode verbeterd. Mede door de sterk gestegen defensiebudgetten en de grotere vraag naar defensiematerieel, is de beurswaarde van veel defensiebedrijven in de afgelopen jaren sterk toegenomen als gevolg van een toenemende interesse van investeerders. Ook zien we een sterke stijging van het aantal

investeringen van *venture capital* en *private equity*-fondsen in defensiebedrijven.[16] Ook ziet Defensie dat er een cultuuromslag in de financiële sector, bijvoorbeeld bij de banken, heeft plaatsgevonden – investeringen in defensiebedrijven worden meer en meer als maatschappelijk verantwoord gezien. Invest-NL heeft deze beweging al eerder ingezet. Zo investeert Invest-NL in dual-use innovaties en heeft daartoe haar beleid rondom maatschappelijk verantwoord investeren nader ingevuld. Vlak na de oprichting van Invest-NL is aan uw Kamer gemeld[17] dat Invest-NL vanuit haar investeringsbeleid geen zaken doet met partijen die een bedrijfsmodel voeren dat is gebaseerd op de verkoop, handel of de productie van wapens en munitie. Gezien de internationale ontwikkelingen is een dergelijke categorale uitsluiting niet meer van deze tijd. Invest-NL zal daarom haar investeringsbeleid actualiseren. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat steunt deze ontwikkeling.

- Naast het versterken van de business case van defensiebedrijven door verhoogde defensie uitgaven, heeft Defensie ook op andere wijzen financieringsknelpunten geprobeerd weg te nemen. Zo zijn sinds dit jaar de bevoorschottingsmogelijkheden versoepeld. Verder stimuleert Defensie via een aantal instrumenten specifiek de markt voor private financiering.[18]
    - Defensie heeft geïnvesteerd in de oprichting van het *NATO Innovation Fund*, een *venture capital*-fonds gesteund door 24 NAVO landen dat 1 miljard euro ter beschikking heeft en al in meer dan 30 bedrijven heeft geïnvesteerd, samen met private investeerders.
    - Defensie heeft in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen het SecFund opgericht, een investeringsfonds van 100 miljoen euro dat zich richt op jonge startende Nederlandse defensiebedrijven. Het SecFund heeft uit meer dan 300 aanvragen inmiddels in 7 defensiebedrijven geïnvesteerd ter waarde van 3 miljoen euro. Daarmee is 6,6 miljoen euro aan privaat kapitaal aangetrokken.
    - Defensie heeft geld beschikbaar gesteld voor twee bestaande instrumenten om deze meer open te stellen voor defensiebedrijven. Zo verleent het RVO-instrument Thematische Technology Transfer leningen aan fondsen van onafhankelijke particuliere investeerders die investeren in kennisstarters in hun vroegste ontwikkelingsfase. Ook heeft RVO in opdracht van Defensie een SEED-tender uitgezet voor investeringsfondsen die defensiegerichte start-ups ondersteunen en dual-use innovatie versnellen. Met deze regeling kunnen investeringsfondsen een renteloze lening krijgen, mits deze fondsen minimaal drie onafhankelijke aandeelhouders hebben die hetzelfde bedrag inleggen.

[16] Zo blijkt dat uit analyse van het Nato Innovation Fund dat in 2025 vier keer meer geïnvesteerd werd in defensiebedrijven door venture capital fondsen dan in 2022 (zie rapport *Defence, Security and Resilience in Europe. The state of startups and venture capital – 2026).*

[17] Kamerbrief van 20 maart 2020, Start Invest-NL, Kamerstuk 35 123, nr. 34.

[18] Uw Kamer wordt voortaan via het NPDII geïnformeerd over de voortgang van het Actieplan Financiering Defensie-industrie uit de D-SII, aangezien de benodigde maatregelen voor het Actieplan zijn geïntegreerd in het NPDII.

Samen voorwaarts

We hebben tot nu toe veel gedaan, maar er is meer nodig. Gezien de veranderende geopolitieke situatie hebben wij geen tijd te verliezen. Met dit nationaal programma zet het kabinet, samen met de industrie en kennisinstellingen, de schouders eronder en zorgen wij ervoor dat de krijgsmacht krijgt wat zij nodig heeft, zowel nu als in een conflictsituatie. We gaan samen voorwaarts.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN DEFENSIE

Dilan Yeşilgöz-Zegerius

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Derk Boswijk

DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Heleen Herbert

DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Rianne Letschert

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Tom Berendsen

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Sjoerd Sjoerdsma